

PRITARTA

Prienų rajono savivaldybės tarybos

2018 m. rugpjūčio d.

sprendimu Nr.

PRIENŲ R. STAKLIŠKIŲ GIMNAZIJOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO SKYRIAUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „KODĖLČIUKAS“

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Švietimo teikėjo duomenys:

1.1 Stakliškių gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyrius – Prienų rajono savivaldybės neformaliojo švietimo institucija, įsteigta 1979 m. rugsėjo 15 d., įstaigos adresas – Vilniaus g. 19, Stakliškės, Stakliškių sen., LT-59369 Prienų r. sav.

2. Mokymo forma – dieninė.

3. Pedagogas – ugdymo proceso organizatorius, kuris, stebėdamas vaiką, nuolat jį palaiko, skatina jo domėjimąsi, norą veikti. Pedagogas kuria namus primenančią ugdymo(si) aplinką, taiko įvairius ugdymo metodus, šiuolaikines ugdymo technologijas.

4. Vaikai ir jų poreikiai:

4.1. vaikas – pagrindinis mūsų klientas. Užtikrinant vaiko teisę tinkamai ugdytis vadovaujamesi pagrindiniais šalies bei Europos dokumentais: Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Vaiko gerovės valstybinės politikos koncepcija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu;

4.2. sudarant programos „Kodėlčiukas“ ugdymo turinį, atsižvelgta, kad būtų tenkinami vaiko poreikiai, atitinkantys vaiko amžių: jaunesniems – žaidimo, judėjimo, vyresniems 4–6 metų – pažintiniai, eksperimentiniai;

4.3. didelis dėmesys skiriamas ugdymo individualizavimui, turimai vaiko patirčiai, vaikui skatinami plačiau tyrinėti artimiausią aplinką;

4.4. vaikai turi jaustis mylimi, fiziškai ir emociškai saugūs, įvertinti, ypatingi, pripažinti, juos reikia priimti tokius, kokie jie yra.

5. Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai:

5.1. ikimokyklinio ugdymo skyrių lanko įvairių šeimų vaikai: daugiavaikių, auginančių 1 vaiką, socialiai remtinų šeimų. Į įstaigą atvežami vaikai iš aplinkinių kaimų: Vyšniūnų, Užuguosčio;

5.2. tėvai pasitiki darželio veikla ir nori, kad vaikas darželyje būtų saugus, kad būtų ugdomas pagal jo amžiui keliamus reikalavimus bei būtų tenkinami pagrindiniai ikimokyklinio amžiaus vaikų poreikiai: žaidimo, judėjimo, fizinio ir psichinio saugumo, bendravimo ir

bendradarbiavimo, pažintiniai, saviraiškos. Dauguma tėvų tikisi, kad lankiusiam darželį vaikui bus lengviau adaptuotis mokykloje.

6. Regiono savitumas:

6.1. Stakliškių ikimokyklinio ugdymo skyrius įsikūręs gražioje Stakliškių miestelio vietoje, prie tvenkinio. Galima dažnai lankytis darželio, miestelio bibliotekoje, ambulatorijoje, kultūros centre, bažnyčioje;

6.2. skyrius glaudžiai bendradarbiauja su gimnazija: lankomasi ir dalyvaujama vykstančiuose renginiuose;

6.3. prie netoliese esančio Guostaus ežero vyksta ugdytinių iškylos.

7. Įstaigos savitumas:

7.1. skyriuje veikia kelios grupės: priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo grupės, kuriose ugdomi vaikai nuo 2 iki 6 metų;

7.2. skyriuje plėtojama etnokultūrinė, meninė, muzikinė veikla. Tęsiamos nusistovėjusios tradicijos: Rudenėlio, Adventinės popietės, Kalėdinės eglutės šventė, Užgavėnės, Motinos dienos minėjimas, iškylos gamtoje, sporto šventės;

7.3. įstaigos teritorijoje įrengtos erdvios aikštelės, kur vaikai gali patenkinti judėjimo poreikį.

8. Pedagogai:

8.1. skyriuje dirba patyrę pedagogai, turintys reikiamą išsilavinimą bei gebantys tinkamai organizuoti veiklą;

8.2. skyriuje vaikams teikiama logopedo, specialiojo pedagogo, psichologo pagalba. Ikimokyklinio ugdymo skyriaus pedagogai priklauso Stakliškių gimnazijos pradinio ir ikimokyklinio ugdymo metodinei grupei. Pedagogų gebėjimai ir žinios laiduoja kokybišką ir visapusišką vaiko ugdymą.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) PRINCIPAI

9. Ikimokyklinio ugdymo skyriuje vaikų ugdymas organizuojamas vadovaujantis šiais principais:

9.1. Humaniškumo principas – pripažinti vaiko, kaip savarankiškos asmenybės, vertingumą, individualumą, siekti suprasti jį, atsižvelgti į jo poreikius, interesus, tėvų lūkesčius;

9.2. Individualizavimo principas – vaikai ugdomi atsižvelgiant į individualias vaiko savybes, patirtį, poreikius, ugdymo(si) šeimoje tradicijas. Stebima ir fiksuojama vaiko daroma pažanga, numatoma tolimesnė ugdymo(si) perspektyva;

9.3. Integralumo principas – garantuojamas vaiko asmenybės harmoningumas, fizinio, psichinio ir socialinio ugdymo darna. Ugdymas vyksta integruotai, atsižvelgiant į vaiko visuminį pasaulio supratimą;

9.4. Lankstumo principas – ugdymo procesas planuojamas lanksčiai ir koreguojamas pagal aplinkybes, apima veiklos planavimą, pedagogo ir vaiko sąveiką, ugdymo aplinkos kūrimą, partnerystę su tėvais ir kt. ugdymo aspektus;

9.5. Tęstinumo principas – ikimokyklinio ugdymo turinys suderintas su ankstyvuoju ugdymu ir priešmokykliniu ugdymu, kad vaikas darniai pereitų nuo ugdymo šeimoje prie ugdymo priešmokyklinio ugdymo grupėje. Programoje atsižvelgiama į jau įgytą patirtį ir gebėjimus.

III SKYRIUS

TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

10. Tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsningumais, padėti vaikui ugdytis savarankiškumo, tinkamo bendravimo su kitais, pasitikėjimo savimi, kūrybiškumo ir mokėjimo mokytis pradmenis.

11. Uždaviniai:

11.1. plėtoti individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos, bendravimo, kūrybines galias, skatinti pažinti ir išreikšti save;

11.2. sudaryti sąlygas ypatingai vaikų veiklai – žaidimui;

11.3. padėti plėtotis vaiko estetiniam, meniniam jautrumui, ugdyti gebėjimą išreikšti savo patirtį, taikant įvairius meninės raiškos būdus;

11.4. skatinti vaiką bendrauti, bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais, plėtojant santykius su šeima;

11.5. žadinti vaiko poreikį pažinti aplinkinį pasaulį, pratinti jame atitinkamai elgtis bei vertinti visa, kas jį supa;

11.6. padėti vaikui pažinti ir priimti tautos pagrindus.

IV SKYRIUS

UGDymo TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

12. Stakliškių ikimokyklinio ugdymo skyriaus programa „Kodėlčiukas“ sudaryta vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu.

13. Ikimokyklinio ugdymo siekiamybė – kad vaikas augtų sveikas, orus, bendraujantis, smalsus, kuriantis, sėkmingai besiuogdantis.

14. Vaikų nuo 2 iki 6 m. amžiaus ugdymo turinys skleidžiamas aprašant esminius vaiko pasiekimus sąlyginai šešiose numatytose ugdymosi srityse. Šios sritys apima ir aštuoniolika

pagrindinių ugdymo sričių, rekomenduojamų Ikimokyklinio ugdymo vaiko pasiekimų apraše. Taip pat yra integruotos ir papildomos sritys – gamtamokslinis ir technologinis vaiko ugdymas.

15. Vienos ugdymo srities turinys dėstomas lygiagrečiai vaikams nuo 2 iki 3 metų amžiaus ir vaikams nuo 3 iki 6 metų amžiaus. Numatoma kiekvienos srities vertybinė nuostata bei esminis gebėjimas.

16. Pedagogas pasinaudodamas ugdymo gairėmis pats kuria ir įgyvendina ugdymo turinį, atsižvelgdamas į kiekvieno vaiko ar vaikų grupės ugdymosi poreikius.

17. Organizuodamas ugdymo procesą, pedagogas naudojami rekomenduojamomis arba spontaniškai kilusiomis savaitės temomis, trumpalaikiais projektais, stengdamasis užtikrinti ugdytinių interesų bei poreikių plėtojimąsi, naujų atsiradimą, garantuoti vaikams galimybę rinktis veiklą pagal interesus, poreikius bei užtikrinti konkrečiam amžiaus tarpsniui svarbių gebėjimų nuoseklų ugdymąsi.

18. Įstaigos ugdymojo proceso organizavimo struktūra: vyksta grupinė, individuali, spontaniinė (vaikų inicijuota) vaikų veikla ryte ir po pietų, grupėje ir lauke. Ryte – „Ryto ratas“, skirtas veikloms numatyti, socialiniams įgūdžiams ugdyti ir pan. Ugdymąjį procesą koordinuoja grupės auklėtoja, jai padeda auklėtojos padėjėja, savanoriai.

19. Pagrindinės ugdymo sritys:

19.1. Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai. Vertybinė nuostata – noriai ugdosi sveikam, kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius. Esminis gebėjimas – tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje;

19.2. Fizinis aktyvumas. Vertybinė nuostata – noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. Esminis gebėjimas – eina, bėga, šliaužia, ropoja. Lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika;

19.3. Emocijų suvokimas ir raiška. Vertybinė nuostata – domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Esminis gebėjimas – atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda);

19.4. Savireguliacija ir savikontrolė. Vertybinė nuostata – nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį. Esminis gebėjimas – laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti;

19.5. Savivoka ir savigarba. Vertybinė nuostata – save vertina teigiamai. Esminis gebėjimas – supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais;

19.6. Santykiai su suaugusiais. Vertybinė nuostata – nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais. Esminis gebėjimas – pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi, žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais;

19.7. Santykiai su bendraamžiais. Vertybinė nuostata – nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais. Esminis gebėjimas – supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems;

19.8. Sakytinė kalba. Vertybinė nuostata – nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba. Esminis gebėjimas – klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį;

19.9. Rašytinė kalba. Vertybinė nuostata – domisi rašytiniais ženklais, simboliais, tekstu. Esminis gebėjimas – atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti;

19.10. Aplinkos pažinimas. Vertybinė nuostata – nori pažinti ir suprasti save bei aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Esminis gebėjimas – įvardija ir bando paaiškinti socialinius ir gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis;

19.11. Skaičiavimas ir matavimas. Vertybinė nuostata – nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas. Esminis gebėjimas – geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį, jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradeda suvokti laiko tėkmę ir trukmę;

19.12. Meninė raiška. Vertybinė nuostata – jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje. Esminis gebėjimas – spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje;

19.13. Estetinis suvokimas. Vertybinė nuostata – domisi, gėrasi, grožisi aplinka, meno kūrinių, menine veikla. Esminis gebėjimas – pastebi ir žavisi gamtos grožiu, meno kūrinių, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais ir įspūdžiais;

19.14. Iniciatyvumas ir atkaklumas. Vertybinė nuostata – didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais. Esminis gebėjimas – savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam

įsitraukia ir ją, plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais;

19.15. Tyrinėjimas. Vertybinė nuostata – smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja. Esminis gebėjimas – aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė;

19.16. Problemų sprendimas. Vertybinė nuostata – nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti. Esminis gebėjimas – atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bedradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes;

19.17. Kūrybiškumas. Vertybinė nuostata – jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą. Esminis gebėjimas – savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina;

19.18. Mokėjimas mokytis. Vertybinė nuostata – noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. Esminis gebėjimas – mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprendžiamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.

20. Rekomenduojamos temos veiklai: Mūsų darželis; Mano grupė; Pažaiskime kartu; Aš ir mano artimieji; Dėdė rudenėlis žemėn atkeliavo; Rudens gėrybės; Kai už lango vėjas pučia, renkimės šilčiau, vaikučiai; Skaičiukų šalyje; Gyvūnų pasaulis; Darbai darbeliai; Žodis skriaudžia; Žodis glaudžia; Aš ir laikas; Dek, Advento žvakele; Seku, seku pasaką; Kalėdos – stebuklų metas; Apsnigta žemelė; Vaikai, gyvenkime draugiškai; Mano žaislas; Noriu augti sveikas ir saugus; Šalis gimtoji – Lietuva; Mūsų augintiniai; Žiema, žiema, bėk iš kiemo; Paukšteliai grįžo; Velykos jau atėjo; Šypsosi dantukai; Mano knygelės; Žalingi įpročiai – mūsų priešai; Mamyte, mylima; Sveika, vasarėle.

21. Ugdymo metodai ir strategijos:

21.1. dominuojanti veikla – žaidimas (spontaniškas individualus, poroje, grupėje, inicijuotas suaugusiojo ar bendraamžių) atsižvelgiant į vaiko galias, pomėgius ir poreikius;

21.2. ugdymas kuriant ir keičiant aplinką. Įrengiamos vaiko veiklai patogios erdvės, parenkamos ugdymąsi, kūrybiškumą, eksperimentavimą, saviraišką skatinančios priemonės, žaislai, informacijos gavimo šaltiniai, simboliai, užrašai, ženklai ir kt. Naujos priemonės pristatomos originaliai, įdomiai, parodomi veikimo su jomis būdai. Aplinka keičiama pagal vaikų sumanymus ir norus;

21.3. ugdymasis pavyzdžiu. Pedagogas žaismingai, išraiškingai ką nors veikia vaikų akivaizdoje ir skatina jį mėgdžioti. Pedagogas pradeda kokią nors veiklą ir perleidžia savarankiškai tęsti vaikams. Pedagogas veikia drauge su vaikais kaip žaidimo ar veiklos partneris, mimika,

elgesiu, veiksmams, daiktais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams. Kito vaiko pavyzdys. Mažesni mokosi iš vyresnių;

21.4. kūrybinė pedagogo – vaiko sąveika. Pedagogas įtraukia vaikus į veiklą gera idėja, tema, probleminiu klausimu, įdomia informacija, netikėtomis medžiagomis ir kt. Nuolat bendrauja su vaikais, pastebi jų interesus, norus, gebėjimų lygį, pateikia patarimų, informacijos, praturtina vaikų patirtį, siekia vaiko kūrybos, interpretacijos, atradimų, bandymų;

21.5. situacinis – spontaniškas ugdymas. Pedagogas keičia numatytą veiklą pagal iškilusią vaiko idėją, problemą, sumanymą. Pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi, emociškai palaiko, išplėtoja vaiko inicijuotus pokalbius, žaidimus, reaguoja į vaiko klausimus. Ugdymo ir ugdymosi situacijų susidarymo skatinimas bendrais susitarimais ir sprendimais, problemineis klausimais, diskusijomis.

22. Ugdomoji aplinka:

22.1. Aplinka – viena iš svarbiausių ikimokyklinukų ugdytojų. Pedagogas modeliuodamas, keisdamas, turtindamas aplinką, orientuojasi į vaiko amžių, jo poreikius, galimybes, ugdymo tikslus bei uždavinius. Skyriuje kuriant aplinką laikomasi šių nuostatų:

22.1.1. aplinka turi laiduoti gerą vaiko savijautą, emocinius santykius: vaikas – vaikas, vaikas – pedagogas, vaikas – tėvai – pedagogas;

22.1.2. aplinka turi būti saugi, atitinkanti sanitarinius higieninius reikalavimus;

22.1.3. aplinka skatina aktyviai veikti, padeda atsipalaiduoti;

22.1.4. skatina vaiko savarankiškumą;

22.1.5. aplinka padeda aktyviai bendrauti;

22.1.6. aplinka estetiška ir funkcionali;

22.1.7. aplinka lengvai tvarkoma, keičiama, nuolat atnaujinama;

22.1.8. aplinka pagal galimybes aprūpinta įvairiomis priemonėmis, atitinkančiomis vaikų amžių.

22.2. Ugdymo priemonės – tikslingos, veiksmingos, įvairios. Yra šios priemonių grupės: vaizdinės ugdymo priemonės, skirtos pažintinei veiklai, tautiškumui formuoti, žaidimų ir kūrybos priemonės bei medžiagos, priemonės skirtos vaikų kūrybiškumui, socialinei raidai ugdyti, įranga, informacinės priemonės.

V SKYRIUS

UGDYO(SI) PASIEKIMŲ VERTINIMAS

23. Vaiko ugdymo pasiekimų vertinimas – būtina kokybiško ugdymo(si) proceso dalis. Pasiekimų vertinimas suteikia galimybę pažinti vaiką, jo individualybę, išsiaiškinti vaiko ugdymo(si) ypatumus ir mokymo(si) stilių, nustatyti pasiekimų lygį ir daromą pažangą, numatyti

Pavardė, vardas																			
(gim.)																			
Ugdymosi pasiekimai 20...–20... m. m.																			
Ruduo									Pavasaris										
Žingsniai	7																		
	6																		
	5																		
	4																		
	3																		
	2																		
	1																		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
		Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	Fizinis aktyvumas	Emocijų suvokimas ir raiška	Savireguliacija ir savikontrolė	Savivoka ir savigarba	Santykiai su suaugusiais	Santykiai su bendraamžiais	Sąlytinė kalba	Rašytinė kalba	Aplinkos pažinimas	Skaičiavimas ir matavimas	Meninė raiška	Estetinis suvokimas	Iniciatyvumas ir atkaklumas	Tyrinėjimas	Problemų sprendimas	Kūrybiškumas	Mokėjimas mokyti
		Pasiekimų sritys																	

VI SKYRIUS

NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

30. Rengiant Prienų r. Stakliškių gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyriaus ikimokyklinio ugdymo programą „Kodėlčiukas“ naudoti šie šaltiniai:

- 30.1. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Tėvams, globėjams, pedagogams. Vilnius, 2001.
 - 30.2. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
 - 30.3. Dodge, T. D., Colker, J. L., Heroman, C. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius, 2002.
 - 30.4. Bennett, B., Bennett, C., Stevahn, L. Mokymasis bendraujant. Vilnius, 2000.
 - 30.5. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
 - 30.6. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
 - 30.7. Ikimokyklinio ugdymo kokybė. Švietimo problemos analizė, ŠMM, 2012, rugsėjis, Nr. 13.
 - 30.8. Į vaiką orientuotas ugdymas nuo gimimo iki trejų metų. Knyga ugdytojams. Vilnius, 1997.
 - 30.9. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas.
 - 30.10. Jungtinių tautų vaikų teisių konvencija, ratifikuota 1995 m.
 - 30.11. Ikimokyklinio ugdymo koncepcija.
 - 30.12. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius, 2006.
 - 30.13. Žukauskienė, R. Raidos psichologija. Vilnius, 1996.
-